

Posudek školitele
na diplomovou práci
Jiřího Smetany

Die Utopie bei Adalbert Stifter

Praha: FF UK, 2011, 75 s.

Adalbert Stifter, jeden z nejvýznamnějších rakouských spisovatelů 19. století, který pochází z české části Šumavy a bývá proto českou germanistikou někdy přiřazován k významným německy píšícím spisovatelům z českých zemí, se dostal po desetiletích zapomnění v druhé části 19. století do hledáčku literární kritiky a historie na přelomu 19. a 20. století právě díky pražské německé germanistice a jejímu významnému představiteli Augustu Sauerovi.

Předkládaná diplomová práce o utopii ve Stifterově díle je jistě hlavně prací o jeho proslulém poetologickém konceptu „zákonu mírnosti“ (das sanfte Gesetz) a o jeho tvůrčí aplikaci na vlastní tvorbu. Ve třech úvodních přehledných kapitolách přiřazuje Stiftera k dominantnímu proudu biedermeieru (dodejme, že s tímto termínem pracuje literární historie až od 20. století, *zmínka o tom by v práci chybět neměla, i když jméno Paul Kluckhohn zde padne – s. 16*), podrobně popsaném v politicko-společenských souvislostech doby tzv. restaurace (s. 14-18), a pokouší se o definici Stifterovy utopie, pod kterou rozumí nereálné prosazení mravního řádu a mravních vazeb mezi lidmi a mezi člověkem a přírodou (s. 34), jak je autor v „zákonu mírnosti“ formuloval ve slavné Předmluvě k Pestrým kamenům (1853). Stranou nezůstávají ani dobové literární vlivy na jeho tvorbu (romantismus, klasika a klasicismus, politická literatura hnutí Mladé Německo, raný realismus v jeho pro Německo typické poetické rovině), hlavní pozornost je ale věnována vysvětlení několika pojmů Stifterova poetologického konceptu („velký“, „malý“ a „mírný“), způsobu jeho zachycování přírody (důležitý fakt pro interpretaci díla), Stifterův myšlenkový vývoj při stanovení pojmu svobody, jemuž věnoval na přelomu čtyřicátých a padesátých let několik samostatných esejů. Výběr jednotlivých novel od roku 1840 po vývojový román Pozdní léto (1857) pak dokládá diplomantovo přesvědčení, že poetologický koncept představený v Předmluvě, se nevztahuje pouze na Pestré kameny, ale prostupuje celým Stifterovým dílem.

K diskusi nad diplomovou prací nabízím jeden moment, který se při bližším studiu textu nabízí: O Stifterově „zákonu mírnosti“ se hovoří především jako poetologickém a výchovném konceptu, méně už o konceptu filosofickém, jak by se z titulu práce mohlo zdát. Důkazy o návaznosti na velké utopické modely minulosti v práci chybějí, nenahradí je ani správný kritický dodatek diplomanta k Lundingově teorii o přímé Stifterově návaznosti na německou klasiku (s. 34), v kterém odkazuje na okolnosti její platnosti: *Dieser Meinung muss man zustimmen, man darf aber nicht vergessen, dass diese sittlichen Ordnungen und Bindungen künstlich geschaffen sind und generell nur in einer Utopie funktionieren können* (s. 34). Systematičtější vysvětlení, proč se diplomant rozhodl pro pojem „utopie“, by tu bylo na místě a mrzí mne, že jsme na to při vypracovávání diplomové práci nemysleli.

Výběr deseti novel a rozbor výchovného románu Pozdní léto odpovídá proklamovaným interpretačním tezím, bezesbytku dokládá Stifterův tvůrčí záměr, a tvoří tak

ve výborné němčině důležitý příspěvek k diskusi o německém literárním biedermeieru v jeho výrazné rakouské odnoži.

Diplomovou práci doporučuji k obhajobě.

V Praze 20.05.2011

Doc. PhDr. Milan Tvrdík, CSc.